

LISZNYAI LAJOS SZÁZADOS: A „REJTÉLYES HÁBORÚ”¹ KÖVETKEZMÉNYEI. ASZIMMETRIKUS HADVISELÉS IRAKBAN

Hasonlóan a Sereg szemle valamint a Honvédegi szemle korábbi számaiban megjelent írásaimhoz, ezúttal is egy újabb bukott államiságú terület (Irak) műveleti környezetét befolyásoló elemeit kívánom megvizsgálni és bemutatni.

A harmadik Öböl-háború² különböző feloldozásai már most is könyvtárnyi irodalmat jelentenek, azonban nem szabad elfelejteni, hogy bármekkora alaposítással és (állítólagos) pártalansággal készültek el ezek az írásművek, még nem áll rendelkezésre az a bizonyos történelmi távlat (minimum 10-15 év) amikor a résztvevők még életben vannak, át tudják adni a tapasztalataikat, és az eltelt évek eseményei igazolják vagy cáfolják a korabeli tetteik helyességét vagy helytelenségét.

Szintén a téma teljes körű kutatását korlá-

tozzák a különböző titkosított dokumentumok, melyek titkosításának feloldása leg hamarabb az amerikai erők Irakból történő kivonása után néhány évvel kezdődhet meg.

Elfogadva a katonák műveleti biztonságát (is) szavatoló titkosítások szükségességét, a rendelkezésre álló visszaemlékezések objektivitását, valamint a nyilvánosságra hozott dokumentumok korlátozott számát, jelen cikkemben a már korábbi munkáimban is bemutatott szempontok alapján kívánom elemezni a műveleti környezetet.

A Foreign Policy (továbbiakban: FP) értékelése alapján Irak bukott államiság indexe alapján 2007-ben 2., 2008-ban 5., 2009-ben 6., 2010-ben a Föld országai közül a 7. helyen állt.³ Az „előkelő” helyezésekből is látható a konfliktus

¹ Csak utalni szeretnék John Keegan: Az iraki háború című könyvére, melyben a szerző megmagyarázza miért is nevezi „rejtélyesnek” a harmadik Öböl-háborút. Rejtély övezte a háború okát, rejtélyt jelentett, hogy a közel 400000 fős iraki haderő – néhány kivételtől eltekintve - milyen minimális ellenállást fejtett ki a szövetséges erőkkel szemben. Rejtélyes volt, ahogy az iraki hadsereg „feloszlatta” önmagát, rejtélyes a polgári lakosság közönye a körülötte zajló háború iránt – mintha a tévében néznék az iraki hadsereg és a szövetséges haderő összecsapását, a rendszer tagjai szintén egyik pillanatról a másikra tűntek el, nem volt nagyszámú halott vagy hadifogoly, amely az ilyen gyors lefolyású, magas intenzitású konfliktusokat jellemezni szokta). Részletesen lásd: KEEGAN pp. 5-6.

² A hadtörténeti irodalom első Öböl-háborúként

tartja nyilván az 1980-1988 között zajlott Iraki iráni háborút, második Öböl-háborúként az 1991-es USA vezette koalíciós erők Irak ellenes hadműveleteit, míg harmadikként a 2003-as Irak elleni inváziót. A 2003. március 19-én kezdődött műveletek amerikai részről Operation Iraqi Freedom (Iraki szabadság hadművelet), brit részről Operation Telic, az ausztrál erők által Operation Falconer (Sólymár hadművelet) fedőnév alatt került végrehajtásra. Hivatalosan, 2003. szeptember 1-én az Iraki szabadság hadműveletet átnevezték Operation New Dawn (Új hajnal művelet), ezzel is utalva a nemzetközi erők megváltozott szerepkörére.

http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom-intro.htm Letöltés ideje: 2011.07.29.

³ http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings Letöltés ideje: 2011.07.29.

legintenzívebb időszakaiban az ország a világ egyik legveszélyesebb helye volt. A bukott államiság ténye a leglátványosabban közvetlenül a katonai műveletek befejezése (2003. május 1.) után vált nyilvánvalóvá, hiszen teljesen eltűnt az előző rendszer kormányzati-igazgatási struktúrája. Az erőszak szervezetek, az államigazgatás, a közszolgáltatások rendszere teljesen megszűnt. A helyére lépő CPA-nak (Coalition Provisional Authority – Koalíciós Átmeneti Hatóság) újra kellett indítania az ország működését úgy, hogy közben meg kellett találnia azokat a helyi támogatókat/együttműködőket, akik ebben a segítségükre vannak.

Ugyan az ország bukott államiság indexe folyamatos javulást mutat, azonban nem szabad megfeledkezni arról a tényről, hogy a külföldi erőket már vagy kivonták, vagy kizárólag mentor feladatok ellátására alkalmazták. Így jóval kisebb az esélye, hogy a sokak szemében vörös posztónak számító külföldi (elsősorban amerikai) erők összeütközésbe kerüljenek a helyi fegyveres csoportokkal.

Mindezekről függetlenül Irak stabilitása, viszonya a szomszédos országokhoz és a nagyhatalmakhoz még hosszú ideig meghatározó marad. Nem annyira az al-Kaida és más terrrorszervezet tevékenysége, sokkal inkább az ország olajkészletei miatt.

A HADSZÍNTÉR ELEMZÉSE A COE ALAPJÁN

Hasonlóan a Szomáliáról és Libanonról készült tanulmányaimhoz,⁴ ezúttal is az ame-

⁴ Békefenntartó/békekikényszerítő műveletek végrehajtása egy „bukott államiságú” területen. Az US erők tapasztalatai Szomáliában (1992-94) – In.: Sereg szemle 2011, IX. évf. 1. sz. pp.137-148. ISSN 2060-3924 és A lakott területen vívott harc tapasztalatai és az aszimmetrikus hadviselés. (A libanoni háború tapasztalatai) – In.: Honvédségi szemle 2011, 65 évf. 4. sz. pp.15-20. ISSN 2060-1506

rikai FM 7-100-as szabályzat⁵ alapján kívánom bemutatni a műveleti környezetet valamint az ellenséges erők (OPFOR) tevékenységét.

*Fizikai környezet:*⁶ Az ország kulcsfontosságú területei közé tartozik a Shatt el-Arab folyó (párszi nyelven: Arvand Rüd), amely a Tigris és az Eufrátesz folyók összefolyásából jön létre. A folyó birtoklása, valamint a vízi közlekedés zavartalanságának biztosítása már az első Öböl-háború során is a harcoló felek egyik fontos célja, sőt a konfliktus egyik forrása volt. A 2003-as invázió során Bászra elhelyezkedése, a szövetséges erők logisztikai biztosítása miatt is kiemelt fontosságú volt.

Irak földrajzilag három nagyobb részre osztható: északon, észak-keleten a Zagrosz-hegység, délen és délnyugaton sivatag fogja közre a Tigris és az Eufrátesz folyók által határolt mezőgazdasági művelésre alkalmas terület. Ez a civilizáció bölcsőjének is tartott terület az öntözéses földművelés hagyományainak megfelelően csatornákkal átszeldelt terület, amely jelentős mértékben meghatározza, sőt korlátozza az ebből az irányból tevékenykedő hadviselő felek manővereit. A Shatt el-Arab folyó mentén gyakoriak a mocsaras, lápos területek, melyek már az Irak-iráni háború alatt is bizonyították a csapatok mozgásszabadságát korlátozó hatásukat.

*A résztvevő állam típusa és stabilitása:*⁷ Amint arra korábban is utaltam a 2003-as inváziót követően Irak esetében nem beszélhetünk állami intézményrendszeréről, hiszen a Szaddam Huszein idejében kialakult és működő állami szervek megszűntek. A CPA készítette el nyugati – elsősorban amerikai – mintára az új típusú állam berendezkedését, intézményrendszerének tervét. A külföldi beavatkozás elleni tiltakozás egyik leglátvá-

⁵ FM 7-100 pp.V-VIII.

⁶ physical environment (terrain and weather)

⁷ nature and stability of state

nyosabb jele a nagy vihart kavart az USA által „adományozott” új alkotmány és iraki zászló.

Az iraki alkotmányt 2005. október 15-én került elfogadásra. 2005. decemberben megválasztották a 275 fős parlamentet, koalíciós tárgyalások után a kormány 2006. májusban ült össze. A 2009. januári regionális és 2010. márciusi országos választásokat követően 2010. decemberbe alakult meg a napjainkban is regnáló kormány. A köztársaság elnöke Jalal Talabani, a miniszterelnök Nuri al-Maliki, aki egyúttal a Védelmi- és Belügyminisztériumot, valamint a Nemzetbiztonsági Tanácsot is vezeti.

A szembenálló fél *katonai képességei*⁸ közötti jelentős különbségek már a 2003-as invázió műveletei során nyilvánvalóvá váltak. A szövetséges – különösen az amerikai - erők fegyverzeti-technológiai fölénye az aszimmetrikus hadviselés irányába „sodorta” az új renddel szembenálló erőket.

A rendelkezésre álló adatok alapján 2004 tavaszára – amikor a szunniták, a síták fel-

kelése, majd egymás elleni polgárháborúja megkezdődött – az Irakban szolgáló amerikai erők létszáma egy időre 108000 főre csökkent. A kialakult új helyzetben és az azt követő években a szövetséges erők létszáma folyamatosan csökkent, míg az US erőké 2007 végéig nőtt.

Ezen kívül nem szabad figyelmen kívül hagyni az országban tartózkodó biztonsági cégek (pl.: Blackwater) alkalmazottainak magas számát. Jelentőségüket mutatja, hogy bizonyos időszakokban számuk megegyezett a hadszíntéren tartózkodó amerikai erők számával. Ez a több mint 100000 „biztonsági alkalmazott”¹⁰ többnyire leszerelt katonaként közvetve vagy közvetlenül az amerikai kormányzat fizetési listáján szerepelt. Szintén fontos elem, hogy ez a jelentős számú fegyveres voltaképpen *zsoldosként és nem harcosként* szolgált Irakban, akik nem minden esetben tartották be a nemzetközi hadijogot!

A 2003-as invázió előtt a megosztott országban a Szaddam rendszer idején csak a hadsereg létszáma 300000 fő fölött volt, melynek tagjai nem csak a külső ellenséggel szemben védték a rendszert. Ehhez képest a szövetséges erők 160000 fős létszáma relatív alacsonynak tekinthető, még ha ehhez járultak a biztonsági cégek és az IqDF (Iraqi Defense Forces – Iraki Védelmi Erők) is.

A szembenálló fél létszámának meghatározása szinte lehetetlen feladat, hiszen a konfliktus különböző időszakaiban folyamatosan változott, csak különböző – sokszor egymásnak ellentmondó - becslések vannak rá.

A harmadik Öböl-háborúban különösen fontos volt a *technológiai képességek*¹¹ alkal-

Dátum	Az iraki hadszíntéren szolgáló US erők létszáma ⁹	
	Az országban	A környező szövetséges országokban
2004. december	153 000	30 000
2005. december	160 000	30 000
2006. december	140 000	35 000
2007. december	160 000	30 000
2008. december	146 000	30 000
2009. december	100 000	30 000
2010. december	50 000	30 000

⁸ military capabilities

⁹ http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat_es.htm Letöltés ideje: 2011.09.29.

¹⁰ Bizonyos források akár 180000 fő zsoldosról is említést tesznek. Részletesen lásd: http://biztpol.corvinueembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=6&scid=82 Letöltés ideje: 2011.08.03.

¹¹ technology

mazása. A szövetséges (elsősorban US) erők által már korábban is alkalmazott hatás alapú műveletek kiegészültek a hálózat központi műveletekkel. A háború iraki fegyveres erők ellen vívott konvencionális szakaszában nem csak a technikai-technológiai lehetőségekben rejlő minőségi különbségek, hanem az új eljárás módok, a rendelkezésre álló eszközök újszerű alkalmazása volt az, ami a meglepetés mellett biztosította a támadók győzelmét az egyébként magasabb létszámú iraki erőkkel szemben.

Ugyanakkor el kell ismernünk, hogy a hagyományos értelemben vett háború végét követően az aszimmetrikus hadviselés során megindult a verseny a technológia és a tömegesen elterjedő IED-k, valamint a felkelők által alkalmazott eljárás módok között. Ennek leglátványosabb eredménye a különböző MRAP¹² típusú eszközök megjelenése és elterjedése.

A háború aszimmetrikus képét erősítette, hogy Irak lakosságának kb. harmada az ország öt legnagyobb városában él, amely kiváló lehetőséget biztosított az ellenállók-nak a lakott területen vívott harc és az aszimmetrikus hadviselés nyújtotta előnyök kiaknázására.¹³ Ezeknek a településeknek az ellenőrzése mind a stratégiai helyzetük, mind a lakosság magas koncentrációja miatt döntő fontosságú volt a hadviselő felek számára.

¹² mine resistant ambush protected – elsősorban az út mellett elhelyezett improvizált robbanó eszközök elleni védelemmel rendelkező kerek harcjármű, amely speciális kialakításának köszönhetően képes hatékonyan megvédeni az utasokat, ugyanakkor rendelkezik az ellenséges erők (felkelők) leküzdéséhez szükséges manőverező képességgel és tűzerővel.

¹³ 2009-es adatok alapján az öt legnépesebb város lakossága: Bagdad 5,751 millió fő, Moszul 1,447 millió fő, Erbil 1,009 millió fő, Bászra 923000 fő, Esz Szulajmanijah 836000 fő.

Az *információ*¹⁴ és a média fontosságának felismeréséhez az izraeli erők tapasztalatai segítették a szövetséges erőket. Különösen 2007-től nőtt meg az ún. „beépített” riporterek fontossága, akik meghatározott ideig egy-egy alegységgel együtt éltek meg a mindennapok eseményeit. Ez a fajta média tevékenység – kiegészülve a CIMIC-kel és PSY-OPS-szal – nagyban segítette a hazai közvéleménnyel elfogadtatni a háború és az áldozatvállalás szükségességét, hatásos ellenpropaganda tevékenységet tudott folytatni az ellenállókval szemben.

A *külső (nemzetközi) szervezetek*¹⁵ tevékenységébe olyan nem kormányzati szervezetek tartoznak, melyek az ENSZ és más nemzetközi szervezetek tevékenysége mellett „független” résztvevőként próbálják a háború okozta károkat enyhíteni. Itt ki kell emelnem a US AID-et, amely nem nevezhető ugyan pártatlannak, de anyagi-pénzügyi lehetőségeit figyelembe véve a Vöröskereszt/Vörösféldal vetekszik. Ugyanakkor, mint azt az ENSZ képviselő elleni támadás is mutatta, az ellenállók válogatás nélküli támadása a külföldi fél ellen, képes volt az országból ideiglenes távozásra kényszeríteni egy olyan nemzetközi szervezetet, amely elsősorban a helyi lakosság életkörülményein próbált javítani.

A *szociális, geográfiai/földrajzi környezet*¹⁶ az ország lakossága 2011-es becslések alapján több mint 30 millió fő.¹⁷ Ez jelentősnek mondható különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az ország nemrég esett át egy több éves (polgár)háborún.

A lakosság száma még úgy is viszonylag

¹⁴ information

¹⁵ external organizations

¹⁶ social demographics

¹⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html> Letöltés ideje: 2011.07.29.

magasnak tekinthető, amennyiben figyelembe vesszük, hogy az ENSZ Menekültügyi Szervezete (UNHCR) szerint 3,3 millió fő kényszerült elhagyni a háború miatt a szülőföldjét (ezek jelentős része az országon belüli migráció során menekült el).¹⁸ A többnyire szomszédos országokban menekült táborokban élő nagy számú iraki lakos nem csupán az egyén és a család szintjén jelent problémát és tragédiát, hanem a befogadó ország számára is.¹⁹ Gondoljunk csak Libanon helyzetére, amely az arab-izraeli háborúk kapcsán jóhiszeműen jelentős számú palesztin menekültet fogadott be. A palesztin lakosság évtizedek óta ideiglenesnek (!) szánt menekült táborokban él, jogfosztott helyzete miatt esélye sincs beilleszkedni a többségi társadalomba, vagy visszatérni a szülőföldjére. Ilyen kilátástalan helyzetben nem túl meglepő, hogy ezek a menekültek, – akik adott esetben a lakosság 10%-át is alkotják – különösen fogékonyak a szélsőséges nézetekre és legalább akkora veszélyt jelentenek az őket jóhiszeműen befogadó ország számára, mint a nemzetközi biztonság számára. A fentiek figyelembe vételével felvetődik a kérdés: vajon az iraki menekültekre is hasonló sors vár?

A *regionális és globális kapcsolatok*²⁰ vizsgálata során Irak helyzetét a szomszédos országokkal és a nagyhatalmakkal kialakult viszonya határozza meg. Jordániával hagyományosan jó az irakiak kapcsolata, hiszen a két állam mesterségesen került létrehozásra az első világháborút követően a francia-angol megegyezés eredményeként. 1958-ban rövid ideig perszónálunióban éltek, illetve az Egyesült Arab Köztársaságban Egyip-

tommal és Szíriával közösen alkottak konföderációt.

Kuvaitot az irakiak még ma is a saját elszakított tartományuknak tekintik, igaz az 1990-es helyzethez képest már jelentős előrelépések és kölcsönös gesztusoknak köszönhetően javult a két ország kapcsolata.

Szaúd-Arábia és Irak kapcsolata sokáig jónak volt nevezhető, hiszen a mindkét országban a szunnita vezetés volt hatalmon, valamint a szaúdi kormányzat hivatalosan és nem hivatalosan jelentős pénzzel támogatta Irakot az első Öböl-háborúban. A két ország kapcsolata Kuvait iraki megszállása után romlott meg. Szaddam Huszein erőszakos és fenyegető viselkedése, arra kényszerítette a szaúdi vezetést, hogy az Amerikai Egyesült Államoktól kérjen segítséget és az 1991-es második Öböl-háború során a szövetséges erők fő háttországát alkossa.

Irak és Irán viszonyát elsősorban a síta-szunnita ellentét²¹ határozza meg, amely több száz évre nyúlik vissza, ehhez járul a perzsák sok esetben érzett és éreztetett felsőbbrendűségi tudata. A két ország kapcsolatát nem csak a Shatt el-Arab folyó fölötti ellenőrzés és az első Öböl-háború ma is élő sebei nehezítik, hanem a kölcsönös törekvés a szomszédos ország belpolitikájába való beavatkozásra. A XX. század második felében Szaddam Huszein jelentős politikai és anyagi eszközöket fordított az önálló Kuzisztán létrehozására, mellyel egyrészt a szomszédos országot kívánta gyengíteni, másrészt regionális középhatalomként egy Irakkal baráti – olajban gazdag – országot akart teremteni. Ennek ellensúlyozására a mindenkor iráni vezetés támogatta az iraki kurdok

¹⁸ <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486426#> Letöltés ideje: 2011.08.04.

¹⁹ http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=6&scid=82 Letöltés ideje: 2011.08.03.

²⁰ regional and global relationships

²¹ Ehhez kapcsolódik az ún. síta félhold"-tól való félelem, amely alapján a relatív egységesnek tekintett iszlám világban belül felülkerekedik egy alternatívát kínáló Iránból, Irakból, Szíriából és Libanonból álló szövetség.

önállósági törekvéseit. Ezzel azonban jelentős hibát követtek el: rövid távon ugyan sikerült megosztani az iraki erőket és a kurd kérdés alku tárgyát képezhetette az önálló Kuzisztánnal szemben, de a kurd azon kevés több milliós népcsoport egyike, amelyik nem rendelkezik önálló országgal és ugyanúgy élnek kurdok Irakban, mint Iránban vagy Törökországban. A kurdok egyetlen önálló országban történő egyesítése pedig nem csak egy-egy ország belpolitikai ügye, hanem az egész térség biztonságát meghatározó és befolyásoló tényező.

Ehhez kapcsolódva a török-iraki kapcsolatokat elsősorban a kurd kérdés határozta, határozza meg. Gondoljunk csak a török hadsereg 2007-2008-as tevékenységére, amikor kezdetben csak repülőgépekkel támadta a Kurd Munkáspárt állásait, majd a szárazföldi erők hadüzent nélkül behatoltak és tisztogató műveleteket hajtottak végre a független Irak területén...²² A másik meghatározó tényező a térségben, amely legalább akkor jelentőséggel és értékkel bír, mint az olaj: az ivóvíz. A török Dél-Anatólia project alapján már hosszú ideje folyik a Tigris és az Eufratesz folyók vízállásának szabályozása, duzzasztógáták és vízgyűjtő medencék kialakítása, annak érdekében, hogy Törökország legelmaradottabb, ugyanakkor termőföldben gazdag régióját fejlesszék. Ennek kapcsán megvalósult feladatok (pl.: Atatürk-víztározó) jelentős mértékben csökkentették a térség két meghatározó folyójának szomszédos országokra vonatkozó vízhozamát. Nem csak Irak, hanem Szíria is aktívan tiltakozott a folyók török szabályozása ellen, hiszen a termőföldek elsivatagosodása részben a folyók csökkenő vízhozama miatt követke-

²² Bizonyos esetekben még napjainkban is zászlóalj erejű török harccsoportok hatolnak be Észak-Irak területére, miközben üldözik a kurd erőket.

zett be. A víz megosztás már hosszabb ideje a nemzetközi tárgyalások fontos részét képezi, de megnyugtató, mindenki számára elfogadható eredmény még nem született.

Szíria és Irak kapcsolatár kezdetben a pánarab mozgalom keretein belül az Izrael ellenesség valamint az Egyesült Arab Köztársaságban való részvétel határozta meg. Később, a konföderáció felbomlása után Szíria közeledni kezdett Irán felé, amely napjainkban is meghatározza a két ország kapcsolatát. A Szíriát kisebbségben irányító alaviták²³ helyzete hasonló a szunniták korábbi iraki helyzetéhez.

Az ENSZ BT állandó tagjai közül az USA és Nagy-Britannia már a kezdetektől vállalt részt az iraki konfliktus „megoldásában”. Franciaország, illetve különösen Oroszország és Kína viszonya és hozzáállása a helyzet kezeléséhez jelentősen különbözött-különbözik. Elsősorban Kína esetében a nyersanyagok biztosítása (olaj) az elsődleges és kevésbé foglalkozik olyan politikai megfontolásokkal, mint a „demokrácia terjesztése”.²⁴ Természetesen, az Amerikai Egyesült Államok esetében is tagadhatatlan a Carter-doktrína és a gazdasági szükségszerűség létezése, de ez utóbbi fél sok esetben igyekszik a gazdasági célokat politikai és ideológiai szempontból látni és láttatni.

Az amerikai *nemzeti akarat*²⁵ sebezhetőségét legjobban az élőerő veszteségek mértéke tükrözi. Hosszát és a veszteségek mértékét tekintve ugyan nem vetekszik a vietnámi háború traumájával, de a XXI. század körülményei között igen meghatározó szerepet tölt be az amerikai társadalomban. Amellett, hogy a lakosság büszke a katonáira, sok esetben nem tud azonosulni a céllal, amelyben

²³ Az iszlám síita ágához tartozik, sokan eretneként tekintenek az alavita vallás követőire.

²⁴ ROSTOVÁNYI p.401. és pp. 406-407.

²⁵ national will

Az Irakban életüket veszített civilek és katonák száma ²⁶							
Év	US erők	Szövetséges erők	Nemzetközi erők összesen	IqSF	Iraki civil	Iraki veszteség összesen	Mind-összesen
2003	486	94	580	n.a.	n.a.	n.a.	580
2004	849	57	906	n.a.	n.a.	n.a.	906
2005	846	51	897	2545	5 680	8 225	9 122
2006	822	50	872	2091	16 564	18 655	19 527
2007	904	57	961	1830	17 108	18 938	19 899
2008	314	8	322	1070	4859	5 929	6 251
2009	149	1	150	515	2604	3 119	3 269
2010	60	0	60	468	2360	2 828	2 888
2011	44	0	44	300	934	1 234	1 278
Összesen	4474	318	4792	8819	50 109	58 928	63 720

nem csak a halottak, hanem különösen a sebesültek számát tekintve magas. Ez részben a különböző típusú védőeszközök (rendszer) hatékonyságának köszönhető, ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy minden támadás ellen ezek az eszközök sem képesek megvédeni a katonát.

Történelmi tapasztalatok alapján a *rendelkezésre álló idő*²⁷ mindig a hazai félnek kedvez. Így van ez Irak esetében is. Mind a nemzetközi közösség, mind a legnagyobb kontingenst adó USA közvéleménye belefáradt az elhúzódó és költséges háborúban. Az élőerő veszteséget túlságosan magasnak tartja. Ezt legkésőbb 2006 elejére felismerte az Amerikai Egyesült Államok kormányzata és megkezdte olyan opciók kidolgozását, amelyek már nem a korábbi maximális cél elérésével, hanem egy mindenki számára elfogadható status quo kialakításával számol-

tak.²⁸ Ennek részét képezi a csapatkivonások ütemtervének, az Irakban tevékenykedő erők feladatainak meghatározása is.

*Gazdasági lehetőségek*²⁹ figyelembe vétele során az egyik legfontosabb tényező az urbanizáció helyzete. Amint arra korábban is utaltam Irak lakosságának körülbelül harmada az ország öt városában él. Ez ugyan – elméletileg – biztosítja a lakosság koncentrációját az ipari fejlődéshez, de ehhez még szükséges a munkaképes és jól képzett lakosság is. Egyes adatok szerint azonban a jól képzett lakosság jelentős része nyugati országokba emigrált.³⁰ A kiugróan magas népszaporulat miatt az országban maradók döntő többsége kiskorú. Itt jelenik meg a közoktatás, illetve hiányának a szerepe. A korábbi időszak anarchikus helyzete miatt az állami iskolák nem vagy csak korlátozott hatékonysággal működ-

²⁶ <http://icasualties.org/Iraq/index.aspx> Letöltés ideje: 2011.07.29.

²⁷ time

²⁸ BAKER –HAMILTON könyvében pont ezt a lehetőséget részletezik.

²⁹ economics

³⁰ ROSTOVÁNYI pp. 407-408.

tek, ezért a fiatalok között viszonylag alacsony a szakképzett munkaerő. Az arab társadalmak jellegzetességeinek megfelelően a fiatalok (elsősorban fiúk) a különböző medreszékben tanulnak, amely a vallási és nem a szakmai tudást helyezi előtérbe. Ennek megfelelően a lakosság döntő része vallásilag fanatizált és nem tudományosan/szakmailag felkészült emberekből áll.

Ennek megfelelően a felkelők is hamar felismerték gazdasági és katonai jellegű hátrányaikat a szövetséges – elsősorban – US erőkhöz képest. Ugyanakkor ennek ellensúlyozására a szimmetrikus helyett áttértek az aszimmetrikus hadviselésre, amely lehetőséget biztosított, hogy felvegyék a küzdelmet egy gazdasági és katonai szuperhatalommal, ha nem is a győzelem, de a tárgyalásos-konzensusos rendezés reményében. Itt kell kiemelni, hogy a legfontosabb élőerő veszteség mellett, a nyugati társadalmak másik gyenge pontja a háború, a haditechnikai eszközök üzemben tartásának költsége. Ennek megfelelően, mint azt a tapasztalatok is mutatják, még a legjobban felszerelt, legjobban páncélozott harcjárművet is el lehet pusztítani a páncéltörő eszközök vagy IED-k tömeges alkalmazásával. Ilyenkor a felkelők részéről egy néhány (száz) dolláros egyszerű eszközzel meg lehet semmisíteni egy több millió dolláros harcjárművet.

Szintén nem szabad figyelmen kívül hagyni a szembenálló felek gazdasági lehetőségeit sem. A szövetséges erők különösen érzékenyek az utánpótlási lehetőségeikre, ugyanakkor ez legalább annyira fontos a felkelők számára is. Az iraki tapasztalatok kiválóan bizonyították, amennyiben sikerül a helyi szimpatizánsokat leválasztani az ellenállókról, akkor a különböző fegyver lerakatok felszámolása is sokkal hatékonyabbá válik, ráadásul a felkelők is egyre kevésbé tudják pótolni a kiesett raktári készleteket, ami jelentősen csökkenti az aktivitásukat.

Összességében megállapítható, hogy stratégiai helyzete és nyersanyagkészletei miatt Irak jövőjét nem csak az ország lakossága határozza meg, hanem a környező országok és a nagyhatalmak is. Ez viszont nem a megoldás keresését, hanem az érintett felek egyéni érdekeinek érvényesülését jelenti, amely konzerválja és nem megoldja a problémákat. Évekre, talán évtizedekre, el lehet odázni a kurd autonómia, az ország vallási és etnikai megosztottságának kérdését, de mindaddig, amíg az olaj a világgazdaság meghatározó nyersanyaga marad, addig mindig kell számolni a külföldi országok befolyásolási törekvéseivel. A külső befolyásoló tényezők pedig mindig a megosztottság és nem az egység irányába hatnak...

Szintén a térség felzárkózásának lehetőségeit korlátozzák azon felmérések eredményei, melyek szerint a XX. század utolsó negyedében az arab világban a közvetlen tőkebefektetések mindössze 1%-a történt,³¹ amely az arab elszigetelődésére utal. Ez olyan, mintha az arab világ a világgazdaságtól függetlenül próbálná megoldani a problémáit, holott a világgazdaság eseményei (például a nyersanyagok árának alakulása) ugyanúgy hatnak a világ minden térségében!

FELHASZNÁLT IRODALOM

BABOS László – PAPP Tamás: A modern kor háborúi és csatái – Budapest, Zrínyi Kiadó, 2009, p.288., ISBN 978-963-327-480-4

BAKER, III James A. – HAMILTON, Lee H. (szerk.): The Iraq study group report – New York, Vintage Books, a division of Random House, 2006, p.142., ISBN 0-307-38656-2

FM 7-100 Opposing Force Doctrinal Frame-

³¹ ROSTOVÁNYI p.409.

- work and Strategy – Washington DC., Amerikai Szárazföldi Erők Védelmi Minisztériuma, 2003, p.164., PIN 080791-000
- KEEGAN, John: Az iraki háború – Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004, p.160., ISBN 963 07 7690 1
- MEZEI Tibor: A nemzetközi válságok és konklúzióik esettanulmányi elemzése az 1990-es évektől térség – In: Deák Péter (szerk.): Biztonságpolitikai kézikönyv – Budapest, Osiris kiadó, 2007, pp.472-498., ISBN 978 963 389 915 1
- RESPERGER István: Villámháborúk az Öbölben /Az 1991-es Öböl-háború és az „Iraki Szabadság Hadművelet” (Operation Iraqi Freedom)/ – Egyetemi jegyzet – Budapest-Hamburg, ZMNE nyomda, 2003, p.190.,
- ROSTOVÁNYI Zsolt: A Közel-Kelet és az iszlám térség – In: Deák Péter (szerk.): Biztonságpolitikai kézikönyv – Budapest, Osiris kiadó, 2007, pp.396-422., ISBN 978 963 389 915 1
- sz. n.: Country reports on terrorism 2007 (COUNTRY REPORT 2007) – United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counter-terrorism, USA, 2008, p.312.,
<http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/index.htm> Letöltés ideje: 2011.08.01.
- sz. n.: Country reports on terrorism 2008 (COUNTRY REPORT 2008) – United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counterterrorism, USA, 2009, p.351.,
<http://www.state.gov//ct/rls/crt/2008/index.htm> Letöltés ideje: 2011.08.01.
- sz. n.: Country reports on terrorism 2009 (COUNTRY REPORT 2009) – United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counter-terrorism, USA, 2010, p.299.,
<http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2009/index.htm> Letöltés ideje: 2011.08.01.
- INTERNETES FORRÁSOK**
- http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=6&scid=82 Letöltés ideje: 2011.08.03.
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html> Letöltés ideje: 2011.07.29.
- <https://www.cia.gov/library/publications/world-leaders-1/world-leaders-i/iraq.html> Letöltés ideje: 2011.08.04.
- http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/21/2010_failed_states_index_interactive_map_and_rankings Letöltés ideje: 2011.07.29.
- http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom-intro.htm Letöltés ideje: 2011.07.29.
- http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat_es.htm Letöltés ideje: 2011.07.29.
- <http://icasualties.org/Iraq/index.aspx> Letöltés ideje: 2011.07.29.
- <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486426#> Letöltés ideje: 2011.08.04.

